

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natura 2000 Ontwikkelopgave Buurserzand–Horsterveen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

4 juni 2020 / projectnummer: 3460

1 Advies over het MER in het kort

De provincie Overijssel en de gemeente Haaksbergen willen het beschermde natuurgebied Buurserzand – Haaksbergerveen verbeteren. Hiervoor hebben ze een aantal maatregelen bedacht. Deze vinden plaats middenin het Buurserzand en in vijf deelgebieden aan de randen hiervan. Ook wijzen de gemeente en provincie een aantal terreinen als nieuw natuurgebied aan. De maatregelen bestaan onder andere uit verondiepen, afplaggen, afgraven en bekalken. Ook worden enkele bomen gekapt.

Voor het besluit over de te nemen maatregelen is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Overijssel heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

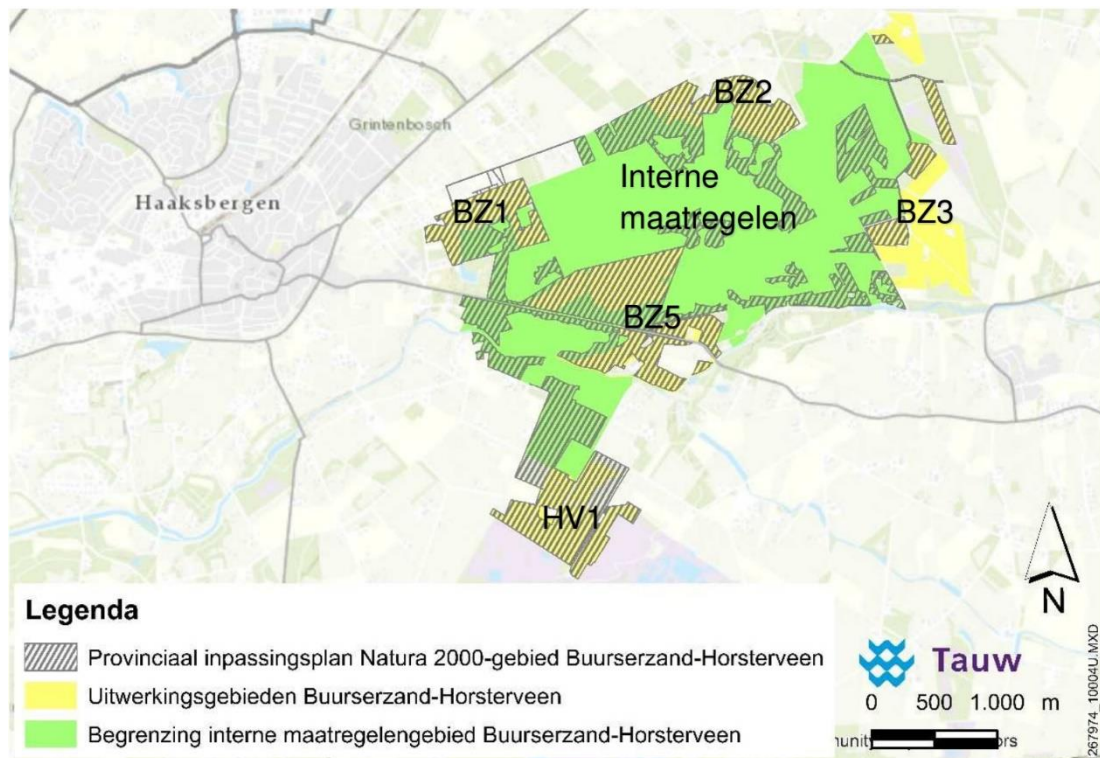
Wat blijkt uit het MER?

Het MER laat zien dat het project de omstandigheden voor de verschillende habitattypen in het gebied verbetert en verdere achteruitgang van de natuur voorkomt of beperkt. De maatregelen leiden tot een positief effect op de natuurwaarden. Uit het MER blijkt dat de invloed van klimaatverandering op de aanwezige natuur en de maatregelen onzeker blijft en aandacht behoeft. De natuur ondervindt (tijdelijk) hinder tijdens de benodigde werkzaamheden.

Wat is het advies van de Commissie?

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over de te treffen maatregelen waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. Wel doet zij enkele aanbevelingen voor de verdere besluitvorming en voor de lange termijn. In deze eerste fase worden vooral ecohydrologische systeemmaatregelen en verschalingsmaatregelen genomen in het terrein en de directe omgeving. Dat lijkt de Commissie niet voldoende om alle overbelaste habitattypen, zoals heiden en stuifzanden, duurzaam te behouden. In een volgende fase zijn verdergaande bronmaatregelen nodig om stikstofdepositie terug te dringen. Ook behoeven habitattypen met specifieke eco-hydrologische eisen, zoals kalkmoeras, zwakgebufferd ven en blauwgrasland, bijzondere aandacht. Het is niet zeker of deze typen bij de geplande hydrologische condities op lange termijn levensvatbaar zijn. De Commissie benadrukt dat het belangrijk is om in vervolgfases de condities voor deze habitattypen te verbeteren.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1 Plangebied met de verschillende deelgebieden. Bron: MER Buurserzand–Horsterveen.

Achtergrond

De provincie Overijssel wil voor de maatregelen in het Natura 2000-gebied Buurserzand–Haaksbergerveen een provinciaal inpassingsplan opstellen en voor het benodigde grondverzet een ontgrondingsvergunning verlenen. Voor deze procedures is het noodzakelijk om respectievelijk een plan- en project-m.e.r. te doorlopen. De provincie heeft ervoor gekozen om een gecombineerd plan-/project-MER op te stellen. Terreinen waar werkzaamheden plaatsvinden en die buiten het Natura 2000-gebied vallen, krijgen de bestemming 'natuur' of 'agrarisch met waarden'.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de Provinciale Staten van Overijssel – besluit over het PIP en de ontgrondingsvergunning.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3460](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

2.1 Risico's behalen doelen

Uit het MER blijkt duidelijk dat de omstandigheden voor de aangewezen habitattypen verbeteren. In een groot deel van het plangebied zorgt het project voor een verhoging van de grondwaterstand. De Commissie benadrukt dat er een risico bestaat dat de maatregelen de natuurdoelen niet volledig behalen. Dit komt door onzekerheden in de bodemopbouw, de geohydrologische modellering, de mate waarin voldoende (kalkhoudend) grondwater toestroomt naar de zwakgebufferde vennen en kalkmoerassen en de langdurige nalevering van meststoffen in de periode van uitmijnen¹. Daarnaast zijn de effecten van klimaatverandering van invloed op het behalen van de doelen. Het MER beschrijft terecht dat de vaker optredende droge en natte weersituaties een risico vormen voor het behalen van de natuurdoelen.

De Commissie beveelt aan rekening te houden met de onzekerheden en risico's bij te nemen besluiten.

Lange termijn

Het beheerplan voor het gebied beschrijft niet alleen maatregelen voor de eerste beheerplanperiode van zes jaar (vanaf 2017), maar ook voor de twee daaropvolgende fasen. Het project beperkt zich tot de eerste periode die is gericht op behoud van de habitattypen. De tweede en derde fase zijn gericht op uitbreiding en (waar nodig) kwaliteitsverbetering van de natuur. Het MER laat duidelijk zien dat het behalen van de doelen van de eerste fase onzekerheid kent. De gevolgen van klimaatverandering zullen het bereiken van doelen in de tweede en derde fase bemoeilijken.

Naast de onzekerheden over het bereiken van de doelen is ook de kwetsbaarheid van de aanwezige natuur een bepalende factor. De gewenste natuurdoelen kunnen alleen worden gerealiseerd als aan hoge eisen wordt voldaan. De Commissie beveelt aan om in de volgende fasen, bij volgende plannen en besluiten over dit gebied, hier rekening mee te houden. Daarnaast benadrukt zij het belang om bronmaatregelen tegen stikstofdepositie te nemen.

¹ Uitmijnen is een vorm van natuurontwikkeling op de lange termijn. Het is een landbouwtechniek, gericht op de afvoer van een teveel aan fosfor uit het gebied. Het vindt plaats door gewassen aan te planten die fosfor, in de vorm van fosfaat, opnemen.

2.2 Effectbeschrijving

2.2.1 Natuur

Waterkwaliteit en Kaderrichtlijn Water

Uit het MER blijkt dat het project zorgt voor een verbetering van de hydrologische omstandigheden voor de verschillende habitattypen. Voor de grondwaterafhankelijke habitattypen, zoals gebufferde vennen en kalkmoerassen, is de kwaliteit van het toestromende grondwater van groot belang. Het MER en haar onderliggende rapporten laten zien dat bij verschillende vennen, naast kalkrijk grondwater, ook infiltrerend regenwater (met korte verblijftijd) toestroomt. Door de aanwezigheid van verzurende depositie (van ammoniak en stikstofoxiden) en de korte verblijftijd van regenwater is de kwaliteit van het toestromende grondwater onvoldoende. Het is niet uit te sluiten dat dit risico ook aanwezig is bij de andere deelgebieden. Dat vormt een risico voor het doelbereik en een belangrijk aandachtspunt voor de monitoring en evaluatie van maatregelen.

De Buurserbeek en Hagmolenbeek zijn waterlichamen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) met eigen KRW-doelen die in 2027 behaald moeten worden. Voor beide beken geldt dat stikstofconcentraties een knelpunt vormen om de doelen te halen. Voor de Buurserbeek geldt dat ook voor fosfor. De wateren in de verschillende deelgebieden stromen af naar beide waterlichamen. De vernatting van deelgebieden in combinatie met de nalevering van meststoffen in de periode van uitmijning kan een (tijdelijk) negatief effect hebben op de waterkwaliteit in beide KRW-waterlichamen.

De Commissie beveelt aan om bij de besluitvorming over de te nemen maatregelen rekening te houden met mogelijk tijdelijke negatieve effecten op de waterkwaliteit.

Gebiedsbescherming

Het MER licht de maatregelen als afgraven, uitmijnen, verwijderen van stuwen en drainages op voormalige landbouwpercelen stuk voor stuk uitgebreid toe. Ze hebben een gunstige werking op habitattypen in het Natura 2000-gebied. Wel is sprake van een (veel) te hoge stikstofdepositie in het gebied². Als deze depositie niet drastisch omlaag wordt gebracht dan is het de vraag of, ondanks alle andere herstelmaatregelen, de meest gevoelige habitattypen op termijn niet verdwijnen. De Commissie beveelt daarom aan om voor vervolgfases duidelijk aan te geven hoe de stikstofdepositie in de omgeving verder omlaag kan.

Een tweede probleem betreft de specifieke ecohydrologische eisen voor kwetsbare habitattypen als kalkmoeras, zwakgebufferd ven en blauwgrasland. In deze eerste fase worden hiervoor maatregelen genomen, maar in het MER blijft onduidelijk of deze typen onder de gecreëerde hydrologische condities op den duur levensvatbaar zijn. De Commissie beveelt voor vervolgfases aan om zo optimaal mogelijke condities voor deze typen te creëren.

² De huidige stikstofdepositie is 1600 mol N/ha/jr. Sommige aanwezige habitattypen hebben lage kritische depositiewaarden (KDW) die daar ruim onder liggen. Zo heeft het aanwezige type H3130 'zwakgebufferde vennen' een KDW van 571 mol N/ha/jr en H3160 'Zure vennen' een KDW van 714 mol N/ha/jr.

Soortbescherming

Het MER geeft een uitgebreid overzicht van de effecten van het voorkeursalternatief op beschermde soorten. Per deelgebied zijn natuurtoetsen gemaakt die gedetailleerd ingaan op mogelijke effecten. Met name verstoring tijdens de uitvoering kan een negatief effect hebben. Per soort(groep) is te zien hoe deze effecten gemitigeerd kunnen worden, zoals het werken buiten het voortplantingsseizoen (en soms overwinteringsseizoen), het sparen en niet verstoren van jaarronde verblijfplaatsen, zoals burchten en horsten, en het gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden. Het MER stelt dat daarmee de ontheffingsplicht kan worden voorkomen, of indien nodig een ontheffing kan worden verkregen.

De Commissie is van mening dat hiermee voldoende informatie met betrekking tot soortbescherming aanwezig is.

2.3 Monitoring en evaluatie

Uit het MER blijkt dat er een uitgebreid hydrologisch en ecologisch monitoringsprogramma komt. De Commissie onderschrijft het belang van het monitoringsprogramma, omdat zij verwacht dat het duurzaam behoud van de stikstofgevoelige habitattypen een grote uitdaging is en effecten van maatregelen pas op lange termijn zichtbaar worden. Daarnaast onderstreept de Commissie de noodzaak van monitoring en bijsturing vanwege de potentiële impact van extra droge perioden als gevolg van klimaatverandering. Met name vochtafhankelijke habitattypen³ behoeven aandacht, op veel plaatsen hebben deze in de laatste jaren last van de droogte.

De Commissie beveelt aan het programma zo in te richten dat langdurig gemonitord kan worden, waarbij duidelijk moet worden gedefinieerd wanneer de habitattypen volledig voldoen aan de gestelde natuurdoelen.

³ Te weten: zwakgebufferde vennen, vochtige heiden, actieve hoogvenen, herstellende hoogvenen, kalkmoerassen, hoogveenbossen en vochtige alluviale bossen,

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft (een deel van) de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Gert Dekker

drs. Sjef Jansen

Wouter Berendsen MSc (secretaris)

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal inpassingsplan (PIP) en ontgrondingsvergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure is een MER nodig omdat een provinciaal inpassingsplan en ontgrondingsvergunning worden opgesteld. Daarom is een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Provinciale Staten van de provincie Overijssel.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure en initiatiefnemer besluiten

Provincie Overijssel.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3460](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

